

Araszkiewicz Feliks, ur. 14 I 1895 r. w Zamołodyczach k. Włodawy, zm. 30 V 1966 r. w Lublinie, prof. dr hab., dziekan WNH, historyk literatury.

W 1913 r. uzyskał maturę w Prywatnej Męskiej Szkole Filologicznej Stanisława Śliwińskiego (tzw. Szkole Lubelskiej) w Lublinie i rozpoczął studia polonistyczne na UJ w Krakowie. W tym czasie był czynnym działaczem organizacji niepodległościowych Związku Młodzieży Polskiej „Przyszłość” (Pet) oraz Związku Młodzieży Polskiej „Zet”. Podczas I wojny światowej przebywał w Tyfilisie w Rosji (obecnie Tbilisi w Gruzji), gdzie w 1914 r. uzyskał eksternistyczną maturę rosyjską i rozpoczął studia na wydziale historyczno-filologicznym uniwersytetu moskiewskiego. Działał tam w polskich organizacjach niepodległościowych (Polska Organizacja Wojskowa, Narodowy Związek Robotniczy) oraz współpracował z polonijną prasą. W 1918 r. wrócił do Polski i do 1929 pracował w tzw. Szkole Lubelskiej jako nauczyciel języka polskiego i historii. Zaangażował się w działalność pedagogiczno-naukową. W 1919 r. założył wraz z gronem pedagogów (m.in. z H. Gaertnerem) oddział Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego z sekcją metodyczną, skupiający lubelskich polonistów. Utrzymywał kontakty z Ignacym Chrzanowskim z UJ i pod jego kierunkiem w 1924 r. uzyskał doktorat na podstawie rozprawy *Bolesław Prus i jego ideały życiowe* (Lublin 1925). Od 1929 r. pracował w Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego w Lublinie, gdzie pełnił kolejno funkcję wizytatora Zakładów Kształcenia Nauczycieli, naczelnika wydziału i wizytatora szkół średnich. Jednocześnie redagował „Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego”. W czasie okupacji niemieckiej przebywał w Ludwikowie k. Lubartowa, gdzie pół roku pracował na wsi w gospodarstwie, następnie przez 4 lata prowadził tajne nauczanie w zakresie gimnazjum i liceum. W 1944 r. wrócił do pracy w oświacie jako nauczyciel historii i propedeutyki filozofii w Państwowym Gimnazjum i Liceum im. Unii Lubelskiej w Lublinie, a także kierował pracami Okręgowego Ośrodka Dydaktyczno-Naukowego. W 1946 r. rozpoczął współpracę z KUL, prowadząc wykłady zleczone z zakresu dydaktyki języka polskiego i literatury polskiej. W 1947 r. habilitował się na podstawie pracy *Bolesław Prus. Filozofia, kultura, zagadnienia społeczne* (Wrocław 1948) i objął I Katedrę Historii Literatury Polskiej na KUL. Jej pracami kierował do 1965 r. W 1956 r. uzyskał tytuł docenta, a w 1959 profesora nadzwyczajnego. Ponadto sprawował urząd kierownika Sekcji Filologii Polskiej oraz dziekana WNH (1953-54).

Jego zainteresowania naukowe obejmowały literaturę polską okresu pozytywizmu i Młodej Polski. Swoje badania skupiał na Bolesławie Prusie oraz Stefanie Żeromskim i

ich twórczości. Jako krytyk zajmował się gł. prozą współczesną. Dużo uwagi poświęcał również dydaktyce i pedagogice, a także kulturze Lubelszczyzny. Opracował syntetyczny wykład *Pozytywizm polski* (Lublin 1947) oraz studia i artykuły o pisarzach 2. połowy XIX i XX w. Opublikował m.in.: *Refleksy literackie* (Lublin 1934), *Prus w świetle własnej biblioteki* (Wrocław 1951), *Dzieła i twórcy. Studia i szkice* (Warszawa 1957). Swoje publikacje poświęcił również kulturze i literaturze ziemi lubelskiej, m.in.: zarys monograficzny *Hieronim Łopaciński 1860-1906* (Lublin 1928), *Ruch literacki w Lubelszczyźnie 1918-1938. Cyfry, daty, tytuły, nazwiska* (Lublin 1939), *Hieronim Łopaciński i biblioteka jego imienia w Lublinie 1907-1957* (red. F. Araszkiwicz, Lublin 1957). Z jego inicjatywy i pod jego redakcją została wydana publikacja poświęcona J. Kleinerowi (*Juliusz Kleiner. Księga zbiorowa o życiu i działalności*, Lublin 1961). W l. 1927-28 redagował dodatek literacki dziennika „Ziemia Lubelska”, w 1928-29 prowadził czasopismo „Region Lubelski”.

Brał udział w przywróceniu Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie, które w 1927 r. rozpoczęło pracę. Pełnił w nim funkcję wiceprezesa oraz był przewodniczącym Komisji Regionalistycznej. Był także wiceprezesem Lubelskiego Towarzystwa Miłośników Książki. Pełnił funkcję prezesa Lubelskiego Związku Pracy Kulturalnej (1934-37). Dzięki niemu ze składek społecznych w Lublinie zbudowano Dom Pracy Kulturalnej im. Józefa Piłsudskiego (ul. Narutowicza 4, obecnie siedziba Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego). Brał czynny udział w pracach zarządu lubelskiego oddziału Związku Literatów Polskich i Klubu Literackiego, a także Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza (prezes oddziału), TN KUL oraz Lubelskiego Towarzystwa Naukowego. Był inicjatorem utworzenia w Nałęczowie Muzeum Bolesława Prusa i wzniesienia w tym mieście pomnika pisarza.

Za pracę naukową i działalność społeczną otrzymał Srebrny Wawrzyn Polskiej Akademii Literatury (1936), Złoty Krzyż Zasługi (1938), Medal Niepodległości oraz Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1957). Był 2-krotnym laureatem nagrody naukowej Wojewódzkiej Rady Narodowej i nagrody literackiej miasta Lublina.

AU KUL, RP, sygn. A-272; S. Fita, *Feliks Araszkiwicz (14 stycznia 1895 – 30 maja 1966)*, „Pamiętnik Literacki” 57(1966), z. 4, s. 703-708; tenże, *Feliks Araszkiwicz. Regionalista – naukowiec – pedagog*, w: *W kręgu Hieronima Łopacińskiego*, Lublin 1977, s. 113-124; tenże, *Feliks Araszkiwicz*, w: *Lublin Literacki 1932-1982. Szkice i*

wspomnienia, red. W. Michalski, J. Zięba, Lublin 1984, s. 295-304; tenże, SBML, t. II, s. 14-15.

Kinga Bojanowicz